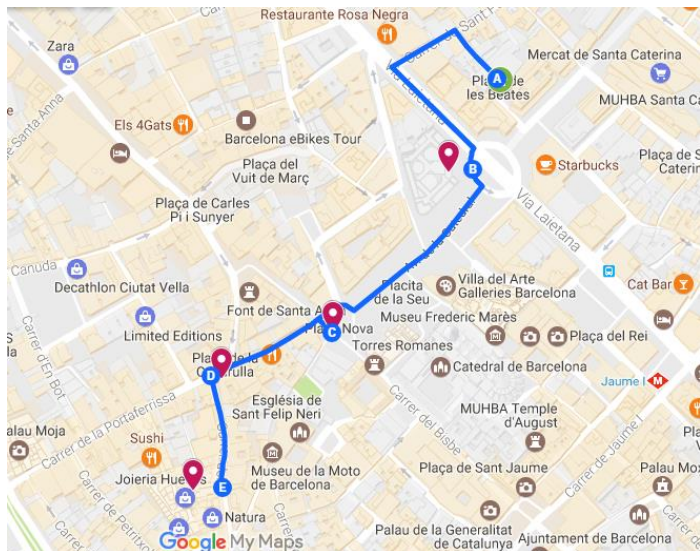

RUTA: IDENTITATS ENTRE EL RECORD I L'OBLIT

A. Introducció: Casa dels entremesos, Plaça de les Beates 2

B. Relleu de la República, Antoni Maura, 6

C. Festes de Sant Roc, Plaça Nova

D. Galeries Maldà: Identitats comercials, Carrer Portaferriosa, 22

E. Palau Castell de Pons: Identitats de classe, Carrer Boters, 2

Característiques de la ruta:

- Barri de la Catedral i carrer Portaferriosa
- Inici: Casa dels Entremesos
- Final: Palau Castell de Pons
- Temps Total: 1hora 30 min
- Total del Recorregut: 11 minuts

Recomanacions generals

- Participació. La ruta pretén ser participativa, així doncs intentarem donar al públic la opció a fer preguntes, donar la seva opinió... sempre controlant el temps previst. Amb aquest objectiu es plantegen algunes preguntes en cursiva durant el guió, a tall d'exemples.
- Connexió. És important, doncs, explorar els coneixements previs dels visitants, per tal d'establir un pont entre aquests i els nous sabers i així generar un millor ambient.
- Interacció. Proposar estratègies que permetin la interacció entre els processos de pensament convergent (racional, lògic, lineal...) i el divergent (emocions, analogies, intuïcions...) per tal de fixar millor els coneixements adquirits.
- Generació d'idees. Reestructuració activa dels esquemes mentals que tinguin els participants d'antuvi, despertant idees noves, reflexions crítiques, nous conceptes...

Guió de l'itinerari

1. Introducció – Casa dels Entremesos. 30'

- Benvinguda i presentació exposició Les Cares de Barcelona i rutes. 5'

Sabeu què és un Museu d'Etnologia? Coneixeu el Museu Etnològic de la nostra ciutat?

El Museu Etnològic de Barcelona és un museu d'antropologia que reflexiona sobre la societat contemporània a través del coneixement científic, a partir de l'exposició d'objectes de diferents cultures que ens han de portar a pensar sobre el nostre entorn social. L'Etnològic vol ser un espai de participació on la societat reflexioni sobre ella mateixa. L'antropologia és la ciència de la gent, i el Museu reflexiona sobre la gent per compartir el coneixement amb la gent. La cultura és viva, representa sempre a una societat plural i canviant.

Aquest itinerari forma part de l'exposició Les Cares de Barcelona, on des del Museu intentem mostrar altres cares d'una ciutat que segurament coneixeu molt bé. La familiaritat pot ser una forma de desconeixement. A còpia de viure-hi, o d'estades intermitents, el paisatge i les persones esdevenen habituals. El lloc habitual des d'on fer-se una primera idea sobre la ciutat és el carrer, i és per això que hem volgut sortir-hi.

Quan ens plantem en un indret nou, els nostres sentits es posen en alerta i les nostres idees preestablertes es posen en qüestió. Us proposem que visiteu la capital catalana com si fos la primera vegada que veniu. Volem recrear la sensació de tenir la mirada neta, desentrenada i amatent. Amb l'itinerari del qual gaudireu avui volem que reflexioneu sobre la ciutat de Barcelona des d'altres punts de vista que la fan única i diferent, segurament, per a cadascú de vosaltres.

- Concepte d'espai públic. 10'

Què és per a vosaltres l'espai públic? Considereu que és important?

Avui anirem a veure diversos *llocs*, però volem que veieu aquests llocs no com a simples espais físics, sinó com a espais on podem desxifrar i entendre coses sobre la identitat col·lectiva que hi viu, sobre les relacions que mantenen els seus habitants entre ells i amb aquell espai, sobre la història que l'ha format... Un *lloc*, un *espai públic*, és una construcció social, i com a tal la podem llegir, podem reflexionar-hi, podem pensar-hi...

Com bé indica el seu nom, *espai públic* és un terme que s'oposa al d'espai privat. Així com podem definir ràpidament i de forma breu el que és un espai privat - espai que té propietari i

on l'entrada és restringida, com per exemple un habitatge – tractar de delimitar què és l'espai públic suposa un repte més complex, ja que és un espai que és contínuament modificat i configurat per les persones a través de la cultura, les accions, els valors i les creences; així els ciutadans reinventem contínuament l'espai públic, ja que som nosaltres qui ens hi movem quotidianament, juntament amb els poders públics que el regulen mitjançant normatives.

D'entrada, podem analitzar l'espai públic des de diverses esferes:

- Com a concepte polític: una esfera de coexistència pacífica i harmoniosa de la societat heterogènia que dóna la oportunitat d'estar junts. Aquesta manera d'entendre l'espai públic ens fa pensar en que aquest és un lloc que ens permet fer societat posant-nos d'acord els uns amb els altres superant les nostres diferències. Però com dèiem abans, aquesta definició no es correspon amb la realitat, aquesta concepció ofereix una imatge homogènia i estàtica que no té en compte el dinamisme dels espais públics i la seva inherent conflictitat.
- Com a concepte simbòlic: cada espai públic sorgeix d'una evolució històrica concreta que l'ha fet únic, donant-li significats i significants que diferencien uns espais dels altres.
- Com a concepte social: es dóna una coexistència entre els diferents actors que l'habiten; l'espai públic és el lloc de representació on la societat es fa visible; és l'espai on es conviu, es relata i es compren la història de la ciutat; d'aquesta manera es defineix com a lloc de trobada.

L'espai públic doncs, és un espai complex, heterogeni, dinàmic, canviant i desigual... Atenent a que els diversos actors que hi intervenen són de diferents edats, sexes, gèneres i ètnies, aquests hi participen, hi donen usos diferents i s'hi apropren també de formes ben diferents. Així doncs, veiem com la conflictitat social és inherent a la societat urbana en general, una constant històrica que converteix les ciutats en epicentres de la revolta i de les seves modalitats, i que és precisament el que fa que siguin espais en constant canvi.

Aquí, volem tractar la temàtica de l'espai públic des de quatre perspectives: Espais Commemorats, Identitats entre el record i l'oblit, Espais de Paisatges comercials i, finalment, Espais entre l'estigma i l'exotisme. Avui ens centrarem en Identitats entre el record i l'oblit.

En aquesta ruta en concret, volem mostrar com sobreviuen vestigis artístics i arquitectònics en l'espai públic, com relleus o festes populars, que en el moment que són identificats, ens fan

recordar allò que s'ha decidit oblidar. Per una altra part, és molt important veure com des dels poders públics s'ha fet possible aquest oblit del que volem parlar.

Ara ens trobem a la Casa dels Entremesos. No és casualitat que haguem decidit començar aquí, com veureu, aquest espai guarda una estreta relació amb activitats que tenen lloc a l'espai públic. Els entremesos eren unes festes corteses que es celebraven segles enrere on hi participaven grups de malabars, joglars i actors que actuaven abans i després dels àpats. Al inici del segle XVI, amb la proclamació de la festivitat del Corpus Cristi i de la processó a Barcelona el 1320, es va estendre el costum de fer representacions itinerants d'episodis bíblics i apologètics de les vides de sants, aquestes representacions eren els entremesos. A més a més, poc a poc es va anar introduint la participació de personatges fantàstics i bèsties, figures de gegants i bestiari, etc. Aquestes figures necessitaven, i continuen necessitant un manteniment i una conservació, per aquest motiu el Consell de la Ciutat, l'actual Ajuntament, va instituir a l'any 1439 la Casa dels Entremesos, que seria on es compliria aquesta tasca.

Aquest espai va reobrir les seves portes a l'any 2009 al cor de Ciutat Vella. Amb el temps, ha esdevingut un centre de difusió cultural de Barcelona i de Catalunya. És aquí, a la casa dels entremesos on actualment es produeixen i coprodueixen festes, actes tradicionals, trobades, aplecs i moltes altres activitats culturals, que es donen al espai públic. A més, a la Casa dels Entremesos hi tenen la seu l'Associació de Festes de la Plaça Nova- Comissió de Festes de Sant Roc, de la qual parlarem a continuació durant la ruta.

- **Context Plaça Nova i Portaferriça: 10'**

-Sabíeu que abans a on ara està la plaça de la Catedral, s'hi trobava tot un barri? Sabeu per què aquest barri va desaparèixer?

Al segle XI al voltant de la porta nord-est de la muralla romana de Barcelona, on fins aleshores només hi havia camps, va començar a créixer una de les primeres aglomeracions urbanes de la ciutat, la Vilanova dels Arcs. Aquesta primera aglomeració urbana s'anomenava així perquè les cases es bastien sobre els arcs de l'antic aqüeducte que duia aigua a Barcelona des de Collserola.

Al 1355 es va obrir un nou espai urbà a la Vilanova dels Arcs: la plaça Nova. En aquesta, es van començar a celebrar mercats diaris, la vida comercial de la plaça Nova era molt rica i intensa. La plaça Nova comptava amb una ubicació privilegiada, molt central a més de tenir una gran vida social i comercial; aquestes característiques van conduir a que s'hi desenvolupessin diverses festes i celebracions, com per exemple les Festes de Sant Roc.

Durant sis-cents anys, la plaça Nova va ser el centre vital, social i comercial del barri de la Catedral amb una llarga tradició menestral que mantenien les mateixes famílies durant desenes de generacions.

Amb l'entrada del segle XX, el barri va patir grans transformacions que van modificar de forma radical tot això. Amb l'arribada de la industrialització, la ciutat volia créixer i semblar-se més a la resta de ciutats europees, i per a fer això la burgesia volia esponjar el centre i monumentalitzar-lo. A l'any 1908 es van iniciar les obres de la Via Laietana que van durar fins el 1913; l'obertura de la Via Laietana juntament amb la previsió d'obrir tres grans vies que travessarien la ciutat vella de Barcelona va suposar que desapareguessin molts carrers amb les seves corresponents cases, provocant així un desplaçament de deu mil veïns; van ser enderrocats més de dos mil edificis.

Les obres no es van finalitzar, però el 30 de gener de 1938 l'aviació italiana va bombardejar la ciutat de Barcelona, afectant durament al barri de la Catedral. Amb aquesta tragèdia, es van ensorrar i malmetre edificis de les places Nova i Sant Felip Neri, entre d'altres. Més de vint edificis del barri de la Catedral van quedar destruïts i afectats i molts dels veïns que van tenir la sort de sobreviure al bombardeig es van veure obligats a marxar del barri. Després del bombardeig, al 1940, les noves autoritats franquistes van tornar al projecte de l'obertura de les tres gran vies, començant un continu de demolicions que donarien pas a l'avinguda de la catedral. Amb totes aquestes reformes, el barri de la Catedral va canviar de forma completament i va perdre molts veïns i comerços pel camí; d'aquesta manera va desaparèixer el Barri de la Catedral.

Així naixia l'actual Barri Gòtic, que com volem mostrar amb aquest petit repàs històric, és una creació falsa i fantasiosa que es va construir amb la pretensió de convertir la Ciutat Vella en un parc temàtic ideal per nostàlgics i turistes. Aquest és l'origen de la "Marca Barcelona". És l'inici de tota una intervenció que implica la invenció d'una tradició; els grups dominants volen amagar el record d'un barri i convertir-lo en un producte, inventant un nou barri Gòtic que realment no és gòtic, és molt posterior.

Arrel de la Exposició Universal de 1888 a la Catedral de Santa Eulàlia, inspirant-se amb traces i esquemes del s.XV, el promotor Manuel Girona i l'arquitecte Oriol Mestres es va refer per complert la façana amb un estil gòtic, sense diferenciar en cap cas la part antiga de la nova. Tota aquesta operació es va estendre a la totalitat del barri. Tot i així, hi ha molts edificis gòtics, com les Drassanes i la sala de contractacions de la Llotja de Mar. *[Tota aquesta part seria interessant que es mostres amb un mapa]*

- **Concepte d'oblit: 10'**

A aquesta ruta el que volem és esbrinar com perdura el record del barri de la Plaça Nova, la seva festa, i les antigues botigues del carrer Portaferrissa. Hem escollit aquests punts en concret ja que considerem que pot resultar molt interessant observar si sobreviu algun vestigi d'aquests a la memòria col·lectiva de la gent que té alguna vinculació amb l'antic barri. A partir dels testimonis de la gent volem veure com i què és recordat i veure com interpreten ells mateixos tant el passat com el present.

Cal també atendre als processos d'urbanització que ha patit el barri i les accions dutes a terme per part de l'ajuntament per tal d'entendre l'evolució del barri i els processos socioculturals i conflictes d'interessos que s'hi donen.

Per entendre la intenció d'aquesta ruta, cal que primer sapiguem a que ens referim amb l'oblit. Quan parlem de història no ens referim a tot el passat, és a dir, la història és viva i es perpetua o renova a través del temps. Resulta interessant veure com els grups socials en els que en el passat es van elaborar unes concepcions van poc a poc deixant pas a altres fent així que en alguns casos unes quedin sobreposades sobre les altres. El passat es va esborrant lentament mentre que el re-inventem i a vegades, el recordem. Però en el que ens volem centrar és en l'oblit; volem veure per què les societats obliden certes coses i altres no. Podem considerar que res s'oblida del tot però sí que es selecciona allò que es vol recordar amb l'afegit d'una innegable part biològica que ens impedeix recordar-ho tot.

Amb aquesta ruta pretenem mostrar uns espais i unes pràctiques per tal de treure a la llum aquells aspectes que ens permetran lligar la història de la nostra ciutat que molts de nosaltres segurament no sabem o recordem. Hem de ser conscients que l'oblit social ve donat perquè s'ha imposat una memòria col·lectiva; els grups hegemònics fan ús de l'oblit social per mostrar-se com els més adequats i mantenir-se com els més visibles en les posicions de privilegi en les que es troben. D'aquesta manera, l'oblit es fabrica a partir de: el poder, que cobra la forma de grup dominant, i per el qui es modifiquen els processos i les pràctiques de domini que determinen en bona mesura el què s'ha d'oblidar. El fet d'oblidar condiciona la nostra mirada sobre el present i concebem el passat tal i com el grup dominant ho decideix.

Així doncs, els diversos esdeveniments i significats del passat que una societat ha experimentat es veu modificat pels processos i les pràctiques de l'oblit que es posen en marxa. La riquesa d'allò que una societat ha experimentat es veu empobrida per que algunes de les seves vivències s'han vist silenciades, omeses, censurades...

2. Punts de la Ruta:

B. Relleu de la República, Identitats Polítiques - Antoni Maura, 6. 10'

-Us heu parat alguna vegada a observar en detall aquest relleu? Sabeu que s'hi representa?

En aquesta parada volem posar un exemple d'una identitat política que ha estat oblidada i amagada. En aquest relleu es podem observar dos escuts de la II República, crida l'atenció el fet de que diàriament és ignorat pels milers de vianants i turistes que transiten per la Via Laietana. Aquest fris va sobreviure en un entorn en el que podria haver resultat un estrop, en un entorn hostil com el que va ser el franquisme; d'aquesta manera ens preguntem, com ha pogut passar desapercebut fins avui en dia? Com s'ha format un oblit col·lectiu al voltant d'un fris que podria resultar molt polèmic?

Aquest edifici havia estat la seu central de la Caixa Catalunya, com podeu veure, l'escut compta amb el característic encreuament dels emblemes de Castella, de Lleó, d'Aragó, de Navarra i, en el vèrtex inferior, del regne de Granada. Però aquest no n'és l'únic a la Via Laietana. Tocant amb el passeig Colom, apareix de nou el símbol republicà en el frontispici de l'antic edifici de Tabacs. Aquests escuts porten aquí des dels anys 30, totalment oblidats i ignorats per tot tipus de governs.

La qüestió es que a simple vista aquests escuts es poden confondre amb l'escut de l'Espanya constitucional, amb el quarterat típic dels regnes dels Reis Catòlics, però sense les columnes d'Hèrcules als costats, substituïts per les conegudes al·legories del comerç i de la prosperitat.

Tot i així, la iconografia que presenten ha substituït la "corona que porta l'escut constitucional que avui coneixem per una muralla de la que sobresurten una munió de torres de defensa. Aquests és l'element que ens fa estar segurs de que aquests escut es de caire republicà; a més, aquest detall fa inconfusible el sentit polític dels escuts, és per aquesta raó que és sorprenent que hagin sobreviscut durant el franquisme i fins avui en dia. Per trobar una resposta del perquè i el com van sobreviure a un règim que va néixer com a negació de la República cal preguntar-nos primer sobre el paper que juguen els elements representatius en l'espai públic pel que fa a la memòria col·lectiva.

El fet és que, els escuts a diferencia de per exemple una bandera, no requereixen cap atenció ni es veneren en ocasions especials; les banderes en aquest sentit tenen un poder simbòlic molt més potent ja que són més impactants des del punt de vista visual. Els escuts, al estar fixats en les façanes dels edificis, no s'agiten ni es saluden, així és més fàcil que passin

desapercebuts, camuflats entre les pedres. És per això que aquest fris de la república va poder sobreviure però encara avui ien dia passa desapercebut.

Però encara hi ha més teories per explicar aquests curiós fenomen. Alguns autors que s'han dedicat a estudiar temes semblants, creuen que aquests tipus d'oblits col·lectius no són oblits totals, els escuts republicans potser no són recordats conscientment però tampoc oblidats. De fet, es tractarien de senyals del passat que operen inadvertidament en el present.

Fins i tot podem encara donar-li més voltes, si recordeu el que explicàvem a la introducció, seria convenient entendre aquest oblit o aquesta indiferència col·lectiva entorn als escuts de la república com una lluita de poders, en que el grup hegemònic acaba imposant el seus significats. Això vindria a dir que un cop consolidat un determinat model social, la seva persistència depèn en gran mesura de l'amnèsia col·lectiva.

C. Festes de Sant Roc, Identitats Populars – Plaça Nova. 15'

-Heu estat algun cop a les Festes de Sant Roc? Sabíeu que són les festes més antigues de Barcelona?

Com explicàvem al inici, el que avui en dia coneixem com a Barri Gòtic, l'antic Barri de la Catedral, és el nucli més antic de Barcelona i hi trobem molts edificis i carrers amb una significació històrica especial. Per això no es estrany que sigui en aquest barri on es celebri la festa més antiga de Barcelona, la festa de Sant Roc, que es centra a La Plaça Nova.

Tenint en compte que el barri de la Catedral va anar patint canvis fins que va desaparèixer, és interessant reflexionar sobre com pot ser que aquesta festa sobrevisqui tot i desaparèixer el barri, amb la conseqüència de que molts veïns van haver de marxar, altres van morir durant la guerra i avui en dia la orientació del barri és totalment comercial, no està destinat a ser un barri per ser viscut. La majoria d'edificis del barri estan destinats a ser botigues de grans firmes, no com abans que eren comerços de proximitat o habitatges. Així doncs, cada cop hi viu menys gent al barri de la catedral, ja que la vida s'hi fa impossible.

Al 2010 només quedaven 83 persones autòctones del barri, i aquesta xifra cada dia va minvant. Així doncs, com por ser que la festa de Sant Roc s'hagi celebrat de manera ininterrompuda des del 1589? L'Associació de Festes de la Plaça Nova s'encarrega d'organitzar les activitats i de procurar que es conservin aquelles tradicions que han estat relacionades amb la celebració:

balls i cercaviles, tast de panellets de Sant Roc, beure del porró llarg, participar en la cucanya, sobretot els més petits, entre d'altres.

Aquesta festa, és un homenatge a sant Roc, qui, segons les llegendes de Barcelona, va caure malalt durant una visita a la ciutat i es va aixopugar a les muralles romanes. Ningú li va prestar ajudat, llevat del gos del forner del barri, que cada dia l'alimentava amb panets. Gràcies a aquest gos es va recuperar i va reprendre el seu camí en companyia del gos. Però encara hi ha més, a aquest sant, se li atribueix la protecció dels veïns del barri contra el brot de pesta que hi va haver durant el 1583, ja que no va morir cap veí. D'aquí ve que la festa sigui un vot del poble que es renova cada any.

Sabeu per què l'estatueta del gos és de color blau? Hi ha diverses teories sobre aquest incident: una ens diu que al seu restaurador se li va caure al terra i es va esmicolar, quan la va tornar a muntar per a que no se li veiessin les escletxes, el va pintar tot de color blau! L'altra versió comenta que el restaurador va demanar a la comissió de quin color havia de ser, algú li va dir fent broma que de color blau, i ell s'ho va prendre al peu de la lletra.

Als seus orígens, la festa consistia en una processó, que ha anat evolucionant fins a la forma de celebrar-se avui en dia. La celebració només ha estat interrompuda durant els primers anys de la guerra del Francès i per la guerra Civil. Però tot i així, de seguida es va reprendre perquè el franquisme considerava que era legítima en tant que tenia un caràcter religiós molt marcat.

Des de l'Associació de Festes de la Plaça Nova, expliquen que tot i que el barri s'ha perdut, s'ha mantingut un fort sentiment identitari; tot i que sí podem parlar d'un barri oblidat, amagat sota un barri gòtic fals orientat al turisme, no podem parlar d'una identitat popular oblidada. La identitat dels plaçanovins, així s'anomenen entre ells, continua vivia. Tot i que estiguin geogràficament desplaçats o molts ja no visquin, el sentiment identitari d'haver viscut al barri de la Catedral o de ser fills de plaçanovins i plaçanovines és el que els mou a celebrar cada any la Festa de Sant Roc, de tornar al barri que va estar durant molt temps casa seva o dels seus avantpassats. El mèrit, mai prou reconegut, ha estat de la Comissió de Festes, que per una banda va saber mantenir els lligams i les relacions entre els vells veïns, els nous veïns i els ex-veïns; i per una altre banda van saber mantenir l'esperit de la plaça Nova com a fòrum.

Un altre fet a destacar és la zona en la que es realitza la festa; és una zona cèntrica de Barcelona i normalment abarrotada de turistes. Evidentment durant les festes de Sant Roc molts turistes curiosos s'hi acosten i volen passar una bona estona. Tot i així, des de

l'Associació de Festes fan èmfasis en senyalar que aquesta festa és pels veïns, i es vol evitar a tota costa bolcar-la al servei del turisme.

[Material de suport: Fotografies d'abans i després dels carrers.]

D. Galeries Maldà, Identitats comercials - Carrer Portaferrissa, 22. 10'

Les Galeries Maldà són les primeres galeries comercials creades a Barcelona i construïdes a l'antic Palau de Maldà. Va ser Rafael d'Amat i de Cortada, conegut com el Baró de Maldà, qui va viure al Palau de Maldà; als 23 anys va escriure un dietari on explicava les seves activitats d'oci, i va ser gràcies a aquest que avui coneixem molts dels costums burgesos barcelonins. Al 1943, el lloc que ocupaven els antics jardins, es va transformar en el que avui en dia coneixem com "Les Galeries Maldà".

Les Galeries, amb el pas del temps han anat perdent esplendor, han quedat en un segon pla ja que són les botigues de grans marques multinacionals qui han anat agafant protagonisme. Unes galeries que anaven destinades a comerç de proximitat per satisfer les necessitats dels veïns, han quedat gairebé obsoletes ja que de veïns en queden pocs. La zona de Portaferrissa, com ve dèiem abans, ja no és un carrer de residència; gairebé tots els edificis, per no dir tots, estan encarats al comerç; però a un tipus de comerç en concret.

És per aquest motiu que va néixer l'Associació de Comerciants de Galeries Maldà, aquesta associació va ser constituïda el 1989, en el moment que tots els botiguers de les Galeries van fer l'esforç de remodelar i modernitzar les instal·lacions. Des deleshores, l'existència de l'Associació representa la força de la unitat que ha permès fer front als reptes que es presenten, mantenir l'aposta per adaptar-se a les contínues transformacions del mercat i, alhora, al canvi d'hàbits dels consumidors, sense perdre la essència dels comerços d'antany.

El panorama que se'ns presenta amb les Galeries Maldà és una constant lluita entre l'oblit i la memòria. El que veiem en aquest punt és una identitat comercial que es nega a desaparèixer, desafiant les lògiques per les quals opera l'oblit; és a dir, lluiten contra un model de mercat hegemònic en el que no hi tenen cabuda, lluiten per fer-se visibles i per no quedar, com molts altres, en l'oblit.

Arran d'això, els últims anys es percep una gran preocupació per l'epidèmia de locals tancats a les Galeries Maldà. El 2010, es confiava que amb la remodelació del centre l'activitat econòmica es reactivaria. Les obres es van iniciar un any després per eixamplar els passadissos

i convertir-los en una extensió dels carrers de la ciutat. Els treballs es van allargar més del previst pel desacord entre propietaris dels establiments i la convivència amb les obres va ser difícil.

Tot i aquesta lluita, les Galeries Maldà són actualment un laberint de botigues, gairebé totes tancades i passadissos buits. A més, presenciem conflictes entre els propietaris de les botigues que eternitzen unes obres de millora que els botiguers creuen que són indispensables. Els pocs barcelonins que s'hi costen, troben avui un ambient trist i envellit, malgrat haver estat una zona eminentment comercial. Sembla ser que la idea de futur per a les galeries és convertir-les en un nou centre gastronòmic.

D. Palau Castell de Pons, Identitats Classe - Carrer Boters, 2. 11'

-sabies que entre els articles exposats a les botigues de moda del carrer Portaferrissa s'hi amaguen esplèndids palaus?

El que volem mostrar i treure a rel·luir en aquest punt, és com una classe social establerta a ple centre de Barcelona, una classe burgesa comercial, es va veure desplaçada poc a poc a causa del comerç global de les grans firmes. Allà on abans hi trobàvem majestuosos palaus, avui trobem piles de robes que amaguen detalls dels antics palaus.

El carrer Portaferrissa, tot i no ser del status ni gaudir de la distinció ni la pompa d'altres indrets aristocràtics coneguts de la ciutat medieval de Barcelona a partir del segle XVI, l'activitat menestral i el luxe d'alguns dels seus edificis van atreure fortunes sorgides del comerç i la manufactura.

A mitjans del segle XIX, el carrer Portaferrissa i voltants ja era un lloc cobejat pels burgesos barcelonins que volien instal·lar a aquella zona la seva residència. D'aquesta etapa, els palaus més significatius que trobem poden ser el Palau Moja, el Palau Castanyer, la Casa Martí Fàbregas o la casa Peix Travaria, també coneguda com a Casa Jover. Aquests petits palaus o casalots residencials han sobreviscut fins avui en dia disfressats com a botigues o transformats en equipaments i, tot i haver perdut gran part dels atractius que els van fer reconeguts entre els seus coetanis, encara avui conserven elements que donen una pista de l'esplendor del passat. Així, volem que ens fixem que, tot i avui en dia quedar en l'oblit per a molts de nosaltres, si ens hi fixem i indaguem bé podem ser capaços de recordar un passat que va existir però és, literalment, tapat pels nous comerços globals.

El Palau Castell de Pons és un edifici construït a principis del 1805. El més destacable d'aquest palau són les pintures murals interiors conservades als sostres i parets; les pintures daten del 1820 i són obra de Pau Rigalt i Fargas, pintor i escenògraf. Segurament aquesta segona feina seva, la d'escenògraf, fa que les pintures siguin tan realistes i semblin decorats teatrals. Les façanes, com moltes de les que s'estaven aixecant en aquells moments, mostra el tractament diferenciat entre la planta principal i els pisos.

Actualment les botigues de grans multinacionals ocupen indistintament uns espais que en el seu origen mantenien un ordre jeràrquic segons l'ús que en feien els seus propietaris: Els gabinets (sala de la xemeneia i saló de fumadors), el menjador, les alcoves (amb els respectius dormitoris i tocadors)... Els interiors de les habitacions, en contraposició a la sobrietat de la façana, destaquen pels acabats delicats i vistosos dels sostres. Per exemple el sostre del saló principal, on s'hi representa la Fama envoltada pels déus dels vents, l'agricultura, el comerç i l'abundància, virtuts que segurament volia ressaltar el seu propietari, el senyor Pons, que ostentava el càrrec de director general d'Agricultura i Comerç.

Des del 1953 i durant uns 50 anys l'edifici fou la seu del Cercle Artístic de Sant Lluç, i a les plantes baixes trobàvem dues de les botigues més antigues de Barcelona: la filatèlia Monge i la xocolateria Fargas. Finalment la pressió comercial ha fet que s'hi instal·li una gran multinacional de roba.

[Material de suport: fotografies dels interiors; convidar a entrar a la gent que fa la ruta al finalitzar les conclusions per a que puguin veure el palau per dins.]

-Conclusions: 5'

[La idea és intentar que els participants de les rutes donin la seva opinió del que han après, es creï una mica de debat etc.]

-Com penseu que han afectat les reformes urbanístiques i els nous paradigmes socials i polítics com la globalització en la construcció de l'oblit de certes identitats locals?

Les transformacions urbanístiques, d'índole legal o de caire costumari esdevingudes a Barcelona en els darrers 40 anys, han necessitat el suport de la ciutadania. Aquest acord (més teòric que no pas pràctic) entre les propostes de canvi i els ciutadans, ha estat mediatitzat per campanyes publicitàries impulsades des de les institucions, amb el propòsit de generar un consens social de conjuntura. I aquest tipus de propaganda ha difós un missatge continu que

ha acabat conformant una mena de marca, una mena de cobertura promocional d'un model, l'anomenat Model Barcelona.

La ciutat inclou conats de convivència i conats de conflicte. La ciutadania sempre ha expressat, amb més o menys censura o intensitat, la seva opinió sobre la ciutat i el seu esdevenidor, o sobre el món. I normalment ho ha fet deixant de contemplar Barcelona com un tot. Als antípodes de la Marca Barcelona (que propugna una entitat totalitzadora), la ciutadania es divideix, estipula parcel·les, es presenta sota l'etiqueta de grups, efímers o consolidats.

Us convidem doncs a seguir gaudint de Barcelona a l'exposició del Museu Les Cares de Barcelona, i també a seguir descobrint-ne cares diferents amb les altres rutes.